

zimska priča

Stanovao sam tada, te zime (a bila je to rijetko jaka zima, sa mnogo snjegova i visokih nanosa), u jednoj od velikih novogradnji u novom dijelu grada.

Znate već kako stoje stvari s tim novogradnjama. Podižu ih, zapravo, po nekom redu i planu, ali nama koji taj red ne možemo sagledati u onom neredu i izgradnji (a uz to često zbunjeno, koječime u tom brzom ritmu života), sve te nove zgrade izgledaju razbacane tek onako, bez ikakva reda i smisla. Oko njih se još uvijek prostire polje, to jest livade i oranice, koje obrađuju seljaci s periferije, kao što su to činili i prije desetak godina, kad nitko nije ni pomišljao da će baš na tome mjestu niknuti novi dio grada. A grad sve više, i vrlo brzo, osvaja to polje sa svih strana, stiskajući seljačke njive na sve manji prostor, tjerajući ih nekamo izvan grada. Ono što ne osvoje zgrade, zauzimaju nezaustavljivo njihovi mali stanovnici — djeca. Za njih pšenica i kukuruz, što ih seljaci još uvijek tako uporno, anahronistički gaje na tim mjestima, pred-

stavljaju sjajna mjesta za skrivanje, šuljanje, za vođenje ratova i druge uzbudljive pothvate. (Ne znam kako tko, ali ja bih ipak volio, kao i djeca: neka uvijek između visokih zgrada bude mjesta i za takve livade, oranice, vrtove...)

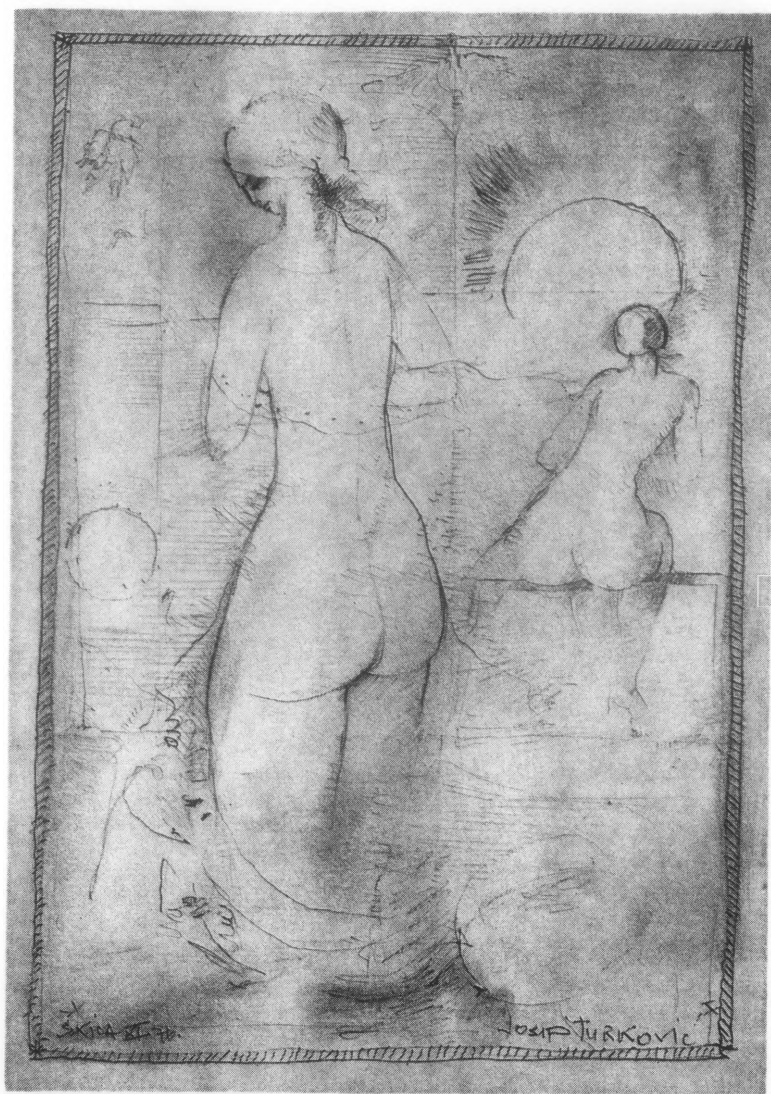
A tek zimi ima tu što da se vidi. Tu su pred vama prostori preko kojih sve mećave mogu da se razigraju slobodno, gotovo isto kao bilo gdje u polju izvan grada; da zbrišu snijeg sa jednoga mjesta i nanesu na drugo, malo dalje, čovjeku do pojasa. Tu se zaista osjeća ona zimska smirenost zemlje pod dobrim bijelim pokrivačem; tu ima gdje da se razlije raskošno blještavilo sunca za vedrih dana i iskričava svjetlost zvijezda ili mjeseca za vedrih noći...

Na tome mjestu, dakle, na tom polju uokvirenom sa četiriju strana zgradama i ulicama (ali još uvijek tako lijepo prostranom), doživio sam taj svoj uzbudljivi zimski susret.

Neobičnoga gosta ugledao sam najprije kroz prozor svoga stana, sa drugog kata, pedesetak metara daleko. Jedva sam se savladao da glasno ne uzviknem: — Ta to je...! — Sjetih se svih uzbudljivih priča što su kolale gradom te zime. Naročito ga je izdavao hod kojim je prelazio preko polja: istovremeno i siguran (aha, još me nitko nije primijetio) i oprezan — kao da svakog časa očekuje povik, udarac, hajku. Ili kao da zna, odnekud,

da je nemoguće ostati neprimijećen kraj tolikih prozora-očiju velikih zgrada svuda naokolo. (A kako bi dobro bilo, ponekad, ostati neprimijećen!) Glava mu bijaše izviđački podignuta, s istaknutim, vrlo oštrim ušima i šiljastom njuškom, a rep debeo, jako podvinut. Po svemu, zaista neobična pojava na prostranoj snježnoj plohi; pojava koja je, očito, zalutala u ovaj naš svijet, u kojem se i ljudi i psi kreću sigurno po dobro poznatim putevima, zalutala iz nekog drugog svijeta, sasvim drugačijih puteva i zakona. Zato više nisam skidao pogleda sa životinje.

Zima — čarobno, bajkovito doba kad je sve moguće. Sumske i poljske životinje dolaze do samih vrata i prozora čovjekovih nastambi i samo što ne pokucaju na njih, a Djed Mraz putuje bijelosvjetskim drumovima... Čarolije počinju već s prvim snijegom, što od uvijek pada za djecu i odrasle podjednako. I traje to tako sve do prvog toplog daška Proljeća, pred kojim se mudra Zima dobrovoljno povlači, nekamo u svoje da-

Ilustracija: Josip Turković

leko sjeverno carstvo. Kao da zna, stara i iskusna: bez nje — nitko ne bi osjetio ljepote mladog Proljeća!

Zima — nekoliko mjeseci divne bijele svečanosti, čas veličanstveno tihe čas orkanski lude, uskovitlane, divlje ... Samo zimi vjetrovi tako uzbudljivo mirišu na beskrajna prostranstva sjevera, zovući u podvig i pustolovinu. Samo takvi oštrosvježi vjetrovi mogu iz nas, iz naših pluća i naše odjeće otpuhnuti do kraja zadah sobe i kancelarije, te se od jednom osjetimo čisto i svježe, poput bjeline snijega oko nas.

Tako se i nisam jako začudio kad sam ga ugledao. Gotovo bih mogao reći: očekivao sam ga. Pred njim je i onako išao glas o njegovoj pojavi. Već sam rekao: svašta se prečalo te zime, i o životinjama i o ljudima — razni neobični događaji, pojave, nesreće. Ali uzbudio i uznemirio sam se jako. Kakav neobičan gost! I to u našem mirnom, pitomom gradiću, gdje se baš zimi najmanje događa, jer se život tada uvuče i pritaži u toplom. U sigurne kutke toga živovanja dopiru iz zasnježenih daljina samo vijesti (preko radija, televizije i novina) o različnim uzbudljivim događajima i opasnostima: o putnicima zametenima u nekom dalekom vlaku ili autobusu, o stoci što je negdje u surovim, visokim planinama ostala bez hrane, a čitava raselja odsječena su od svijeta, i negdje su ljudi nađeni smrznuti u snijegu ... Umjesto visokih planina, neda-leko od našega gradića proteže se vijenac bregova, pitomih i blagih, tako da pri pogledu na njih odmah osjetite kako vas oni zovu i mame u svoje male klijeti pod kapama od snijega. Samo za najoštrijih zima, kakve se ne javljaju desetlje-

ćima, pronijela bi se gradićem i njegovom okolicom vijest od koje bi u srcina ljudi zazvonilo na onu pravu zimsku uzbunu, opasnost i strah: — Vukovi! Pobjavili se vukovi! ...

Uostalom, čitajte malo Brehma, pa ćete vidjeti! Pravo je čudo kako su daleki, upravo nezamislivi putevi tih zvjeri kad se jednom pokrenu, tjerani jakom zimom i svojim skitalačkim instinktima. U Brehma ćete naći podatak da su vukovi 1813. godine, prateći Napoleonovu razbijenu armiju u povlačenju, stigli iz Rusije čak do Rajne! Ili ovaj uvjerljivi citat: »I u čoporima se vuk isto tako skiće kao i onda kad je sam, pa prelazi planinske lance od pedeset milja daleko, trči preko ravnica s promjerom od više nego stotinu milja i tako prolazi, krećući se iz jedne šume u drugu, kroz čitave pokrajine, pa se od jednom posve iznenada pojavljuje u krajevima gdje ga nitko već dulje vremena, možda već nekoliko godina, nije zapazio.«

Sad, bilo kako bilo, ja sam uvjeren da sam doživio susret s pravim pravcatim vukom. Za takvo uvjerenje imam dovoljno razloga.

Najprije sad ga dugo i pažljivo promatrao kroz prozor, iz tople kuhinje. I sve više mi se nametao zaključak: ne, to nikako ne može biti pas. Ni jedan pas na svijetu ne bi se tako ponašao.

U promatranje sam ubrzo uvukao i svoja dva sinčića. Zabivši nosiće u staklo, oni su, sjajnih očiju, od sveg srca učestvovali u toj igri promatranja. Djeca kao djeca: od prvog časa oni su bili najdublje uvjereni da je ona životinja na snijegu zaista vuk. Svaki njen pokret pratili su živim, klikta-vim komentarima. Nasuprot, žena — pripremajući

ručak — samo bi katkad nemarno pogledala napolje, i vidjelo se da misli: gluposti, kakav vuk! Kao da onaj vuk tamo, ili što je već bio, nije mogao, na primjer, pobjeći iz kakvog cirkusa ili zoološkog vrta, pa bi u tom slučaju ipak bio — vuk. No, ona nikad nije voljela životinje, sve bez iznimke, niti je na bilo koji način bila za njih zainteresirana. Meni je to neobično, poput kakvog defekta, sljepoće za boje, ili gluhoće, i slično. Tako bi naši dječaci znali donijeti odnekud mladu mačku ili psetance, s najozbiljnijom namjerom da ih drže u stanu, ali bi ti njihovi mali prijatelji ubrzo dobivali otkaz — žena jednostavno nije podnosila bilo koju životinju. Tako je i na našeg vuka samo odmahнула rukom, ne udostojivši ga ni poštenim pogledom.

Ali nama to nimalo nije smetalo. Napeto smo promatrali kako se naš vuk uzvrtio na onom zatvorenom

polju, idući neprestano od jednoga njegova kraja k drugome, i nikako da se izvuče iz te zatvorenosti. Jer ulicama su svuda prolazili ljudi, pojedinci ili u grupama. (Bilo je oko podneva, a blizu je bila željeznička stanica.) U tom traženju izlaza, svaki put na drugome mjestu, životinja bijaše vrlo uporna. Nakon svakog uzaludnog pokušaja strplivo bi se počela vraćati, uvijek istim hodom, ili bi sjela na snijeg, jednako podignute glave. (Gle, tata, opet je sjeo! A nije li mu hladno na snijegu? Aha, kamo će sada poći?) Ali, rep se sve više podvijao, onaj debeli, ponosni rep, kao da napolju postaje sve hladnije. Bezizlaznost je, očito, sve poraznije djelovala na to živo biće, kao što bi djelovala na svako živo biće, uostalom. (Jedino što baš ništa ne znamo kako stoji stvar u tom pogledu s biljkama i mrtvim kamenjem.) Doduše, do potpunog pomirenja s bezizlaznošću ne dolazi nikada, ali se isto tako ne može vječno i u beskraj tražiti izlaz tamo gdje izlaza nema. To uvjerenje kao da se sve dublje uvlačilo u životinju. Sve češće je sjedala, prepuštajući se čekanju, kao da će spas doći sam po sebi. Misli je, zacijelo: glavno da me bar zasad puštaju na miru! Jer, mogli bi me goniti, mučiti, u kavez zatvoriti, i sigurno je ovakvo čekanje, pa čak i ova bezizlaznost, bar nešto bolje od svega onog lošeg što bi se moglo dogoditi. Onda bi opet nešto pokretalo životinju, ona bi se odlučno dizala sa snijega i polazila u novi pokušaj. Ali se svaki takav njen pothvat ponovno razbijao o živi ljudski zid...

Zaželio sam da vuka, kad je već tu, pogledam i izbliza. Ne bih mogao reći točno — zašto. Možda: da se

zaista uvjerim da je to vuk. Mislim da bih mogao navesti još mnogo drugih razloga za svoju želju. Slično je to kao u ljudi koji s velikom radoznalošću hrle da vide pogubljenje zločinca, a poslije — užasnuti — bježe s tog strašnog mjesta. Pa još ako su im se oči srele s očima osuđenog... (Ah, zamislite, tko bi uopće pomislio: pa to je — čovjek! Baš kao i svaki drugi — užasno!)

Ali eto, između ostalog, zaželio sam baš to: da iz blizine vidim vukov pogled. Mislio sam da bi to moglo biti posebno zanimljivo — vidjeti pogled takvog vuka: zalutalog, izgubljenog, prvi put zarobljenog, pogled koji se još nije navikao na sudaranje s rešetkama, ali osjeća da su one blizu. Mora da je to ogromna razlika za njega: na jednoj strani beskrajna sloboda, divljina, prostori, pa sada odjednom... Tako ti je to, moj mrki vuče, kad nisi pazio kamo ideš, nego si tako glupo naletio na to naše polje, iz kojega teško da ćeš se ikada izvući! A čak ni ograde nema nikakve, nego se to tebi samo tako čini, u tvom ludom strahu, da se svuda oko tebe nalaze neprolazne, visoke (valjda do oblaka?) ograde!... Hja, tko zna kakva si sve loša iskustva stekao dosad.

Brzo sam se obukao, zatim dobro omotao djecu. (Ah, kako su ti moji dječaci bili nestrpljivi i uzbuđeni, jer — toliko su toga čudnog čuli o svim mogućim divljim životinjama). Spustismo se stepenicama s našeg drugog kata. Najprije smo stajali ispred zgrade, gdje je snijeg bio raščišćen. Na suncu koje je imalo oštre zube, ali je ipak kako-tako grijalo. Djeca su svojom vikom ubrzo dozvala drugu djecu, manju i ve-

ću, koja su se dotle bila igrala na snijegu oko zgrade. A na prozorima se pojavljivalo sve više lica odraslih, i svi su lako doznali da promatramo — vuka.

No svi odrasli (a bijahu to uglavnom domaćice) pokazivali su zanimanje za životinju samo u početku, a onda bi počeli promatrati — mene. Osjećao sam da misle (a nešto sam mogao razabrati i iz njihova gundanja): Smiješno! Odakle vuk na tome mjestu, k tome još u to doba dana?! To mora da je neki jadan, zalutali pas. Što li sve ne padne na pamet čovjeku koji nema pametnijeg posla — vukovi! Pustite tu jadnu životinju, toga psa, na miru, neka ide svojim putem! Uostalom, ako ga rasrdite, mogao bi i ugristi, a tu su i djeca...

Sve to, i koješta drugo, mogao sam pročitati iz pogleda ljudi na prozorima, kao i iz njihovih pojedinih riječi što su mi, isprekidano dolazile do ušiju. No djeca, ni moja ni ostala, nisu mislila tako. Ni jednome od njih nije padalo ni na kraj pameti da napusti promatranje i nastavi se igrati ili da ode kući na ručak. A neke majke počеше strogo pozivati svoju djecu u kuću. Možda su se malo i bojale, ali mislim da je to bilo više zato što je zaista bilo vrijeme ručku. Manja djeca i dalje su oduševljeno pljeskala ručicama i vikala: — Vuk! Vuk!... — Unatoč tome držala su se sasvim blizu mene. U njihovim očicama veliko oduševljenje bilo je pomiješano s isto tako velikim strahom.

No toga vuka nije se trebalo bojati. On je bio taj koji se bojao. Bojao se svakoga tko bi prošao ulicom, makar to bilo i dijete. Zacijelo mu ni snijeg nije ovdje mirisao prijateljski i blisko. U tom nepoznatom

svijetu, u kojem se obreo slučajno, tko zna kako i zašto, u tom našem svijetu sve ga je moglo samo plašiti i odbijati. Dobro se vidjelo da je sav jadan, uplašen, izgubljen. Baš kao što kaže stari, mudri Brehm: »Dok nije gledan, vuk je jedna od najkukavijih i najplašljivijih životinja koje postoje«. Ali zato kad napada, gladan: »Gladni vuk je upravo ludo smion i ne boji se ničega. Njega ne možeš ničim zastrašiti. Harači jednakom slijepom i nepromišljenom krvožednošću kao i tigar«.

Ipak, bilo mi ga je žao. Sada (vidjelo se to po svemu) to nije bio krvoločni tigar, nego plašljiva, pitoma ovčica. A možda taj vuk i nije bio neki loš, zao vuk; možda je čak dobar roditelj bio, otac ili majka, i samo radi djece svoje odlučio tako daleko — da im hrane nabavi... I usudio sam se poći prema njemu.

Zagazio sam u snijeg, do koljena, pošavši malo u stranu: tobože, ne idem baš na njega i uopće ga ne vidim, nego tek tako prolazim svojim putem. On je sjedio na snijegu, pažljivo promatrajući ulicu i kretanje ljudi po njoj... Ali čim se odvojih od zgrade, brzo je okrenuo glavu prema meni. Neko vrijeme gledaše pažljivo, načulivši oštre uši, a onda se podigao i brzim korakom pošao dalje u polje. Ne, nije mi vjerovao. Kao i mnogi ljudi dosad, uostalom. Hja, tako je to — nepoznatom se nikad ne vjeruje. Pa još kad ti takav nepoznati zasmeta u tvome živovanju, tvojim problemima, tvome miru... Tako je, valjda, taj vuk doživio moje dobronamjerno približavanje. A dakako će drugačije (mislio sam poslije), valjda mi se morao radovati, a nije znao što mu ja,

kao nepoznati, donosim! (Jedino što baš ništa ne znamo kako stoje stvari u tom pogledu s biljakama i mrtvim kamenjem.)

Ipak, takvo ponašanje, bezobrazno, jako me razočaralo, čak razljutilo. Kao da sam ja neki tamo bezveznjaković! Netko drugi — možda, ali ja!... Odjednom smo postali neprijatelji. U meni je proključala zla želja da ga gonim, hvatam, zarobim. Valjda se tako i budi u nama onaj lovački, ubilački instinkt: kad ne možemo pripitomiti, pokoriti, požaliti i pogladiti — želimo mučiti, uništiti, ubiti! Sve to obuzelo me tako snažno da više nisam mogao napustiti potjeru.

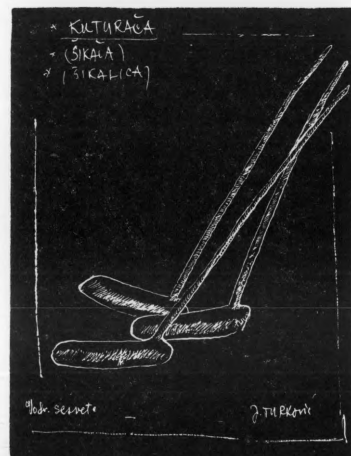
Pokrenuše se i djeca, njih desetak. Više se nisu boja-

la. Veći i hrabriji išli su naprijed, dok su manji nespretno svladavali visoki snijeg. Vuku je bilo lako, kretao se po površini snijega, a mi smo morali izvlačiti noge. Dobro se vidjelo tko je više navikao na snijeg.

Neki dječaci (eh, što su dječaci, s onim ratničkim i pustolovnim u sebi!) dosjetiše se i sami kako se vodi hajka. Lijepo se odvojiše i pođoše u stranu — da zaobiđu životinju. Ali je ona, ne manje lukava od njih, vješto uspjela izbjeći svako takvo opkoljavanje. Davši se u brzi trk preko polja, začas bi se našla daleko od hajkača, na ovoj strani polja gdje nije bilo nikoga.

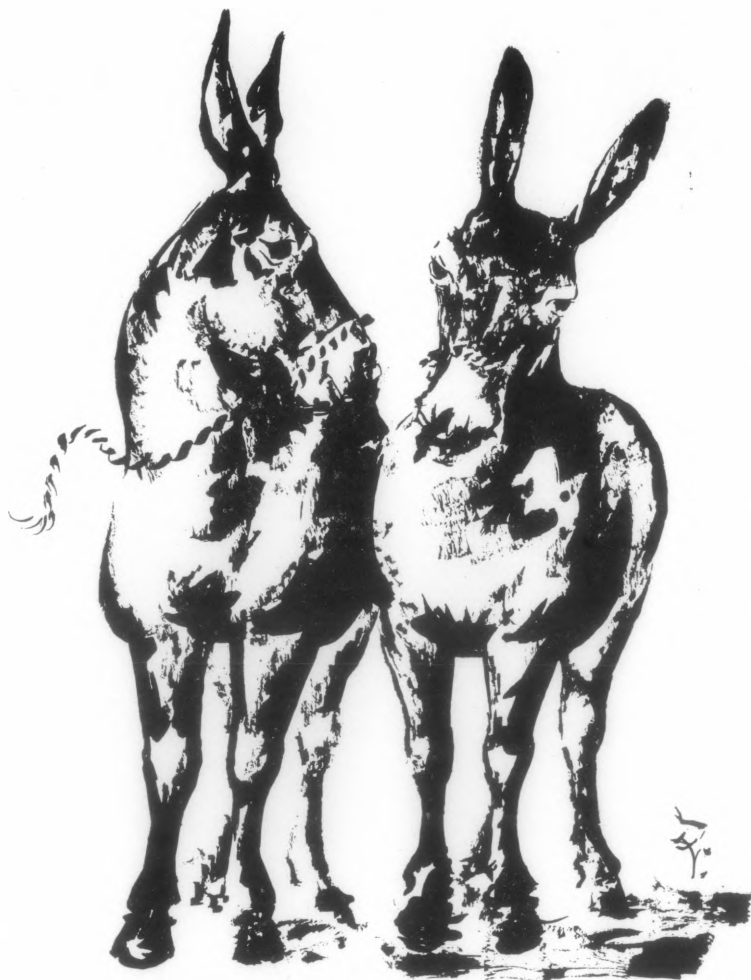
Potjera je tako trajala dugo, daleko u zimsko po-

Ilustracija: Josip Turković

podne. Mislim da nam poslije i nije više bio bitan vuk, nego baš sama ta potjera. Ne samo dječaci, nego i ja se sav »zapalio«, kao da sam se odjenom vratio u svoje burne dječake godine. I tko zna dokle bi to tako trajalo, da vuk nije u jednom času shvatio ono glavno: da ipak mora jednom konačno izaći iz tog začaranog kruga, u kojem ga želimo zarobiti. Inače, mi njemu zacijelo nismo bili nimalo zanimljivi, možda tek malo opasni. Njemu se radilo o ozbiljnim životnim problemima, i kretao se nekamo po nekom svom važnom poslu, a mi smo ga samo uznemiravali, dosađivali mu... Nije on imao zimске školske praznike, kao djeca i ja. I mora da nas je zbog svega toga strašno zamrzio i prezreo. Uvrebao je trenutak kad na jednom dijelu ulice nije bilo prolaznika — i pojurio preko nje, vijoreći debelim, ponosnim repom, kao zastavom koja se ne predaje. I da nas je bar udostojio jednim okretom glave, pogledom — da ne bi! Prešavši ulicu, našao se u drugom, prostranijem polju i kasom otišao tamo kamo je i smjerao čitavog tog dana — nekamo prema Bilogori.

A mi smo ostali, razočarani. Na snijegu. Sunce je sjedilo već sasvim nisko, a sjene bijahu dugačke... Polako smo se skupljali na mjestu odakle smo i pošli u tu neslavnu potjeru — pred zgradom. Djeca su još malo pričala o potjeri i o životinji, a onda ubrzo prešla na druge teme. Poslao sam svoje promrzle dječake gore, u toplo, i ostao još dugo stajati pred zgradom. Ostala djeca također se razidoše, na razne strane. A ja sam stajao, gledao prema Bilogori, osluškivao i razmišljao... No, sada ću ipak reći, a vi kako hoćete

— vjerujte ili ne! Naime, nekoliko puta tog dana, odnekud iz Bilogore, iz onih velikih šuma i jaruga, čuo sam pravo pravcato vučje zavijanje. Onako tiho, otegnuto, kobno... Zato sam ostao stajati pred zgradom, da čujem još koji put. Ali, hladnoća me otjerala u kuću prije nego se ona daleka zvijer ponovno javila.

Ilustracija: Fedor Vaić